

„Štajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krone, za pol in četrta leta razumno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnina z ozirom na visokost poštne. Naročnino je plačati naprej. Posamezne števe se prodajajo po 6 v. Uredništvo in upravnštvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje šte. 3.

Slava Tebi, ki si nas kmete ljubil!

Kmečki stan, sračen stan!

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inservatov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 10

V Ptuj v nedeljo dne 5. marca 1911.

XII. letnik.

Današnja številka ima zopet 2 strani priloge in šteje torej skupaj 10 strani ter več slik.

Prvaški polom na vseh krajih.

Zdaj šele se je izvedelo, da so pri groznemu polomu „Glavne posojilnice“ v Ljubljani, pri kateremu se gre za več kot dva milijona kron nepokritega dolga — tudi različne slovenske posojilnice na Spodnjem Štajerskem svoje znatne vloge izgubile. Tako so svoje na tisoče in tisoče znašajoče vloge izgubile slovenske posojilnice v Konjicah, Brežicah, Ormožu, Ptuj, Zgornji Radgoni, Vojniku, Vranskem itd. Le posojilnica na Vranskem je vrgla čez 100.000 kron ljubljanskim prvakom v žrelo in je ta denar brzokone izgubljena. Prav hudo pa trpi „zadružna zveza“ v Celju, ki bode vsled poloma v Ljubljani brzokone 300.000 kron izgubila. Nadalje je cela vrsta slovenskih posojilnic na Koroškem hudo prizadetih. Na ta način mora priti tudi v slov. krajih Štajerske in Koroške do žalostnih polomov. Oblast, kje si? Pomagaj vbojim vložnikom posojilnic, da ne pridejo ob svoj denar!

Sredi v polomu.

Slovensko posojilništvo stoji sredi v velikanskem polomu. Ta polom nadkriljuje visoko svoječasne konkurre brezvestno uresničenih konzumnih društev. Vse gospodarsko življenje v slovenskih krajih je hudo prizadeto in na milijone ljudskega premoženja je v veliki nevarnosti.

Torej se jenaše večno prorokovanje prav hitro uresničilo! Pravili smo svoj čas, da je nebovpijoča napaka, ako se denarje ne ostale glas vpijočega v puščavi, psovali in obrekovali so nas zagnjeni prvaški posojilničarji in križali bi nas, ako bi to šlo.

Zdaj pa? Zdaj so postale naše besede žalibog resnične! In hipoma kakor z bengalično lučjo se je razsvetilo brlog prvaških denarnih podjetij. In v vsej grozoti stoji resnica pred nami, da je vse prvaško posojilništvo zidano na pesku, da se mu majejo temelji in podirajo stene.

Zdaj je tudi oblast s kazenskim zakonikom vdarila vmes. Državni pravdnik je uvel del strogo preiskavo, voditelje in revizorje „Glavne posojilnice“ so vrgli v ječo, v kolikor še niso v Ameriko pobegnili. Ali kaj nas to briga! Ako dobijo ti brezvestni, zločinski prvaki tudi par mesecev ali celo par let ječe, — denar, ljudski milijoni so vkljub temu izgubljeni. Kar je napravil svoj čas monsignor Drozd v zavodu sv. Vavla na Češkem, kar sta napravila monsignora Weiss in Kayser na Koroškem, to se je zdaj v slovenskem posojilništvu zgodilo. In pri malemu, gospodarsko šipkemu slovenskemu narodu mora imeti to neprecenljive posledice.

Človek se za glavo prime in se vpraša: kako je bilo to mogoče? Tri vzroki so, ki so ta vražji zločin omogočili: 1) brezvestna lahkomišelnost prvakov; 2) politična zloraba denarnih zavodov in 3) nesramno upanje, da bode v potrebi vlada z našimi davki pomagala!

Ali naj o lahkomišelnosti prvakov še govorimo? Slovenski Vošnjak v Šoštanj si je jemal iz tamošnje prvaške posojilnice toliko denarja, kolikor ga je ravno hotel; bil je dolžnik in „upnik“ v eni osebi, kasir in dolžnik, — in leta dolgo mu je pustilo prvaško predstojništvo tuji denar grabiti. In pri slovenski posojilnici v Celju? Nekateri stari gospodje so dobili debele trebuhe. Pri prvaški zadruzi „Agro-Merkur“ je vodja dr. Žerjav v Afriko izginil, ko je zasrdelo in to bojkotno društvo je prišlo na boben; celo slovenski narodnjaki sami zdaj trdijo, da je bilo gospodarstvo brezvestno in zločinsko. „Zveza slovenskih posojilnic“ ima protipostavne knjige, v katerih se slepari, črta, radira, strani trga, ta „zveza“ sama ne ve, koliko so ji njeni dolžniki dolžni in tuji denar leži tako rekoč po tleh razsipan. Pri „Glavni posojilnici“ v Ljubljani se je leta sem sleparilo s ponarejenimi bilancami. Vodja dr. Hudnik je iz blagajne na milijone tujega denarja jemal, brez da bi koga vprašal. V Ormožu je posojilnica prvakov na psu in cela vrsta slovenskih posojilnic na Štajerskem in Koroškem izgubila bode pri polomu „Glavne posojilnice“ na tisoče kron. Revizorji so morali vedeti za sleparkske bilance in lumparije; ali kot „narodnjaki“ so držali jezik za zobni, kjer so posojilnice „narodnjaške“. Ali ni vse to naravnost brezvestna lahkomišelnost in površnost? Napisali bi o tej stvari lahko cele knjige!

Drugi vzrok poloma je politično zlorabljanje prvaških denarnih zavodov. Že ustanovljeni so ti zavodi iz političnih vzrokov. Kmete in obrtnike se hoče napraviti gospodarsko odvisne od te ali one politične stranke. In kadar se ima ljudski denar v krempljih, takrat se prične tako gospodariti, kakor je „narodna stranka“ v Celju s svojim modrijanom dr. Kokovcom gospodarila. Bankerotne liste se je zastonj tiskalo in dolg je naraščal, dokler ni postala blagajna prazna.

Zdaj pa vpijejo prvaki na vse pretege in

hočejo od države in dežele pomoči. To se pravi: prvaki hočejo, da bi ljudstvo z davki plačalo od prvaških posojilničarjev zagospodarjene milijone. Na Kranjskem imajo klerikalni prvaki v deželnem zboru večino in so že neko postavo sklenili, po kateri bode ljudstvo njih gospodarske grehe poplačalo. V tem tiči morda višek zločinstva brezobzirnega prvaštva.

Tako nam je grozni polom prvaških posojilnic odprl oči in odpira jih vsemu ljudstvu. Izpoznali smo cilje prvaštva; — v politiki so prvaki protiaustrijski in veleizdajalski, v gospodarstvu pa bankeroterji in zločinci! To resnico nam odkriva sedanji polom!

Dopisi.

Vurberg. Na pustni ponedeljek izročili smo materi zemlji truplo vse spoštovanega in pobožnega moža grajskega šaferja Aloisa Pečarja. — Da je bil pokojnik v obče spoštovan pri svojih predpostavljajih kakor tudi pri podložnih, to je pokazal njegov velikanski pogreb, kakoršnega še v Vurbergu ni videti bilo. Pogreba se je vdeležilo vso uradništvo in delavstvo vurberško na čelu mu oskrbništvu grajskega ptujskega, društvo doslužnih vojakov z zastavo, katero je grajsko oskrbništvu se pogostilo z pivom. Vdeležilo pa se je pogreba tudi mnogo drugega ljudstva iz domače in tuji župnij. — Pretresljiv bil je prizor na grobu, kjer so zapuščena žena in nje pridni otroci vpili za ljubljanim očetom, posebno ko so cerkveni pevci k sklepu začeli pokojniku en par ginljivih žalostink ni bilo videti suhega očesa; to naj bo zapuščenim v največjo tolažbo, da se bomo pokojnika tudi zanaprej radi pobožno spominjali. Pokojniku želimo toraj večni mir, žalujoci družini pa izrekamo naše največje sožalje. — Župljani vurberški.

Iz Selišč pri Sv. Jurju ob Ščavnici. (Pogreb g. Antona Lasbacher). Dne 17. t. m. se je po naši okolici razširila žalostna novica; naznanilo se nam je namreč, da je tukajšni občepriljubljeni trgovec in gostilničar g. Anton Lasbacher v Radgoni v bolnišnici umrl. Ostala vdova dala je truplo svojega ljubega moža, katerega je nad vse spoštovala, dne 19. t. m. pripeljati k naši župnijski cerkvi, od kod smo ob 1/3. uri popoldne rajnega spremljali na mirodvor k večnemu počitku. Kako je bil g. Lasbacher, katerega je v najlepši moški dobi (star še komaj 49 let) umorila nemila smrt, široko na okrog spoštoven in priljubljen, kazalo je veliko število krasnih vencev, udeležba domačega in več sosednih veteranskih društev, razne gospode iz Ljutomer, Kapele, Petanjce, v obče pa število prijateljev in znancev iz domače in sosednih župnij. Pri spremstvu svirala je slavna veteranska godba pod vodstvom g. Vogrinca, ob grobu pa zapel domači pevski zbor pod vodstvom g. Kotčeka z zbranimi do srca ginjenimi glasi poslovno pesem „Nad zvezdami“. Vsem skupaj se izreče prisrčna zahvala! Nimamo naloge za slug rajnega popisati, samo s kratkimi besedami hočemo omeniti, da je rajni bil lepega značaja in plemenitih misli. Skrben in marljiv kakor čebelica odprl je pred blizo 25 leti v naši oko-

lici najpred majhno trgovino, potem gostilno in slednjič tovarno cementnih izdelkov. Čeravno brez posebnega kapitala in brez posebne šolske izobrazbe pridobil si je vsled svoje neutrujenosti po poštenem potu lepo premoženje ter bil vzor gospodarjem dela naokrog. V politične prepire se rajni ni hotel mešati; bil je od pet do glave obrtnik in kod taki Nemcem in Slovencem prijatelj. Kod vojak služil je rajni pri topničarjih, kjer si je, kakor je sam kaj rad pripovedal, pridobil temelj svoje izobrazbe. Vojaški stan je čislal nad vse. Kod zvesti državljan in stari vojak je za spomin 60 letnega vladanja presvitlega cesarja pred večimi leti ustanovil pri Sv. Jurju ob Ščavnici vojaško veteransko društvo ter to društvo minulo leto kod načelnik počastil s krasno zastavo, katero je večinoma sam plačal. Nemila smrt, katera je tega podjetnega moža tako zgodaj položila v hladni grob, ni vzela samo utožni vdovi zvestnega moža in otrokom črez vse skrbnega očeta, ampak okolica je zgubila priljubljenega in spoštovanega trgovca, znanci zvestega prijatelja in vojaško veteransko društvo visoko zasluženega načelnika, kateremu naj bi bila zmiraj zemljica lahka!

Žalnoči sosed.

Iz Konjic. (Grdo denunciranje naprednih učiteljev). Kakor znano, vršilo se je 19. p. m. tukaj „Štajerčev“ zborovanje. Politični farji odposlali so kaplana Jurharja kot poročevalca na ta shod. Ta Jurhar pa se je tako nedostojno obnašal, da so ga morali ljudje na sveži zrak postaviti. Vsled tega je hudo razburjen in togoten. Napisal je tedaj za „Slov. Gospodar“ lažnivo poročilo. V tem svojem poročilu napadel je tudi nemškega učitelja g. S., ki je s svojo družino šele kratki čas tukaj. Trdi, da se je ta učitelj shoda udeležil in ga psuje nersramno rer namigava, kakor da bi učitelja deželni šolski svet kazensko prestavil. Komaj je ta članek v „Slov. gosp.“ izšel, ko je bil dotični učitelj že k okrajnemu glavarstvu k raporta poklican. Menda so imeli pri glavarstvu že vislice za učitelja pripravljene vsled naznanila političnih črnosuknežev. Ali g. učitelj S. je izjavil in dokazal, da na dan shoda sploh ni bil v dotični gostilni. Začuden so gledali pri glavarstvu. Ali povedali niso, kdo je g. S. denunciral. Vsled tega je šel g. učitelj naravnost v župnišče in je tam hotel izvedeti ime vohuna. In kaplan Jurhar se je moral tako ponižati, da je svojo zмотo priznal in g. učitelja za odpuščanje prosil. Sramota za duhovnike, ki lažejo in vohunarijo! Sicer pa vprašamo, kdo sme učiteljem udeležbo na shodih prepovedati? Ali so učitelji morda sužnji? Ali bodejo morali tega ali onega duhovniškega fantička za dovoljenje prositi? To je predrznost! Učitelj se sme shodov udeležiti, pa če se ljudje à la Jurhar na glavo postavijo. Učitelji se na shodih vsaj dostojno obnašajo, kaplane Jurharje pa se mora skozi vrata metati.

Iz Gočove. (Po občinskih volitvah.) Tukaj se je naš Vinko sramoval, da bi se od

njega nesla občinska pisarna. Vsled tega oddal je vse enemu odborniku. Ta pa je bolan in je vse skozi okrajno glavarstvo zopet oddal. Zdaj pa je moral stari odbor nekega „provizorja“ določiti, kakor kadar fajmošter umrje. Menda se tudi naš Vinko boji občinske „smrti“. Naš zdajšnji „provizor“, črni klerikalček, pri vinčku večkrat pamet izgubi, kakor so že črnuhi. Tako je mož izgubil pamet v Vinkovi „patent“-gostilni, o kateri smo že poročali. V svoji zmešanosti je „provizor“ razžalil vlega veleposesnika g. Franca Kramberger. Sodnija ga je zato obsodila na 70 kron globe in plačilo sodnih stroškov. Tako se godi velikim klerikalnim modrijanom! Sicer so klerikalci zaradi oddaje pisarne baje rekurirali na namestnijo. Kaj jim vse pomaga? Osmušeni so, blamirani ostanejo! Občani.

Hlapenci pri Sv. Lovrencu v slov. gor. Dne 15. februarja t. l. smo se udeležili v obilnem številu važnega gospodarskega shoda pri velepos. in obč. predst. gosp. Šegula v Hlaponcih, na katerem shodu je predaval o živinoreji ozir. o stavbi vzornih hlevov živinorejski nadzornik gosp. Jelovšek, ter nam je natanko razkazal celo na novo postavljeno Šegulovo stavbo svinjakov, kar smo veselo in občudno na znanje vzeli. Gosp. Jelovšek nam je vse raztolmačil, zakaj morajo biti hlevi ravno tako in ne drugače urejeni, kar smo seveda vsi zborovalci za dobro spoznali, ter je gosp. Šegula in njegovo blago soprogo posebno pohvalil, da sta postavila tako moderne svinjske hleve, ki služijo ob enem tudi živini v zdravje. Ob tej priliki nam je tudi deželni živinorejski inšpektor gosp. Jelovšek razkazal brzoparilnik „Alfa“ ki si ga je gosp. Šegula prejšnjo jesen naročil, ter nam je istega prav toplo priporočil in omenil da je huhanje svinjske klaje v navadnih kottljih le potrata drv in kuga za svinje. Po tem zanimivem, koristnem in podučljivem zborovanju, ki je trajalo precej dolgo, smo se na vabilo gosp. Šegula podali v hišo, v kateri je bil že obed pripravljen, ter smo jedli svinjsko, ki je v omenjenih hlevih rastlo in se okrepčali z dobro vinsko kapljo, ki nam je gosp. Šegula vse brezplačno podaril. Omeniti moram, da smo se na tem shodu zbrali od vseh vetrov in sicer: Iz murskega polja, iz Središke okrajine, od Velike nedelje, iz Luč Solčavskih planin, Iz Ljutomer, iz Petrovč Savinjske doline, Sv. Jakob v slov. gor. iz raznih Ptujskih pokrajin, St. Ilj Saleške doline itd. Tudi v hiši nam je gosp. Jelovšek v našo korist marsikaj podučljivega o živinoreji povedal. Za tem se je še k besedi oglašil najstarejši tukajšnji zborovalec gosp. Franc Pevec velepos. od Sv. Tomaža pri Ormužu, ki je v prijaznih besedah orisal delovanje gosp. Jelovškega v prid slovenskem kmetu. Ob koncu je nastopil vzoren kmetovalec gosp. Vičanski Škerlec od Velike nedelje, ter nam je v jednatih in poljudnih besedah razložil, da preden ko se lotimo stavbe novih in vzornih hlevov in si nabavimo boljše pasmo živine, nam je sveta dolž-

nost si pripraviti dovolj in dobre krme, ter je prav po bratsko podučil, kako si naj malovredne travnike zboljšamo oziroma prin ustarimo in je s sledečimi besedami zaključil omenitvijo zborovanje: „Vse kar smo slišali danes tja priobčimo druge, storimo sebi in svoji živini v tem terist, drugim v zgled in v spomin današnje živine. dnevu!“

Iz Jesenic. Kakor vsako leto je tudi letos predpust pri nam prav živahen. Jesenice in Savi imajo nič manj kot 30 gostilen (oziroma Duna zeljnov), v katerih vsako soboto in nedeljo v rednem monika poje. Za preganjanje mačka pa dopisniki vsako nedeljo preskrbi kake kisli ajmohtne. Shod naš g župnik Škubic! Tako smo bili srečni, zopet v nedeljo 19. februarja „katoliški“ shod na Savi poslušati! Seveda se župnik Škubic živine, upa drugod shode sklicevati kot v njegovem pufanem „ajmohtu“, katerega sedaj tovarni muzikantje plačujejo. Ne bodemo veliko o tpa jih shodu govorili, ker je bil jako klavern in rali zve nekaj starih babnic je bilo le prav malo mzberejo njih mladeničov navzočih. Prazne otrobe so v posejili dr. Krek, Škubič, Čebulj in brat njegovim in dar. Na dnevnem redu so bili kakor po drugan vadi pri žlindrijancih, kanoni, milijoni, volkjerse konjske sile, Nemci, itd. Ves ta šmorn je pri vrstvi drugi dan v blaženo cunjo „Slovenec“; storgani je bil konec tudi druge maskarade v „katoliših“, kem“ delavkem domu! Žnidar Čebulj pripravkmeto sedaj za nove občinske volitve volilne imenitudi pkuje jih kakor Noe barko; vozi tudi sam p pridno barko in tako bodo volilni imeniki ko želje decembra t. l. gledali, kakor kak zašmin Cfrak, kateri je že ležal 10 let v kaki jeseni teh st krojaški barki. Dne 21. februarja smo pa imnost komisijo za novo ljudsko šolo. Prišel je g. okraverve glavar iz Radovljice, kateremu so potem sekigasse dirali Škubic, žnidar Čebulj. Sklenili so et glasno brez ugovora za zgradbo nove šole: kupiti zemljišča parc. št. 262/2 1022 □ klf. 24 K 46 = 25.000 K — od kranjske obrt družbe, in parc. št. 263, 1728 □ klf. po 26 = 44.928 K — od Willmanovih otrok. Ta bode samo stavbeni prostor za novo šolo s K 69 928, zidanje šole pa 200.000 K. Ker vs slabe kupčije na Savi tovarna samo 1/4 prejšnje predpisanih davkov še plačuje, bodo mon ogromne svote prispevati vsi drugi že tak rer občani!!! — Če bosta Škubic in Čebulj še dol Jesenice regirala, pridemo prav gotovo vsi kant, kakor po kranjskemu finančnemu minist Lampetu cela Kranjska. Vprašamo samo, ali res za to ubogo šolo potrebuje 2750 □ klf. Ali bo res potreba za ta prostor okroglo 70.000 K šteti? No, če boste po tej ceni zemljišča t Jesenicih kupovali, potem bode res potreba, se kakor hitro je še mogoče jeseniški in savi krajni šolski svet na Studenec preseli! Škod da imamo v tem šolskem svetu še nekaj pmetnih mož, kakor sta gg. Verweger in Smrek rekte Sommeregger! — Na jeseniški šoli nastavljena učiteljica neka novopečena C Willmann. Ta prepoveduje otrokom na S kupovati zvezke v neki prodajalni pod pretve da na Savi se prodajajo zvezki samo za Nemo Za danes ji samo na uho povemo, da naj bo prav ponižna in tiha, ako ne, bo po veliki m samo za blazino še nekaj njenega pirja ostalo — Naročujte „Štajerca“! V vsaki naši gostil mora biti razpoložen „Štajerc“!

Kmetovalcem in živinorejcem

Kuga na gobcih in parkljih je po mnog krajih pozročila živinozdravske odredbe, s katerimi se je promet z živino izredno otežko posebe pa so se marsikje morali prepovedati celo živinski sejmi. Tako ni samo živinorejce otežkočena prodaja živine, večkrat tudi cel onemogočena, ampak tudi živinorejci in oni, se pečajo s pitanjem živine, imajo vsled tega velike težave. Posebno nakup živine za hlev (pitaje ali molžo) je tako zelo težaven, da je treba bati, da v mnogih obratih, ki bi kupili živino, ne bo mogoče dobiti dovolj pravočasno živine za hlev. Zato je potrebno, da se poskrbi za to, da zvedo vsi udeleženci pravem času, kdo ima živino za hlev na prodajo ali kdo želi kupiti. Centrala za povnanje živine (Viehverwertungs-Zentrale), poklican

Kuga.

Grozovito je divjala in še divja v vzhodni Aziji črna smrt kuge. Danes prinašamo zopet tozadevno sliko. Reka Hulan pri od kuge popolnoma uničenem mestu Fudsjadan je zmrznjena. Na led pa se je zmetalo brez reda mrličev na kugi umrlih ljudi. Divji psi in vrane razmesarjajo mrličev. To nam kaže slika.

Pestleichen auf dem Eise des Hulan bei Fudsjadan (Charbin)